

Rafał Masarczyk

"Akademicka posługa myślenia.
Uczelniane przemówienia i listy",
Ignacy Dec, Wrocław 2006 :
[recenzja]

Studia Salvatoriana Polonica 1, 170-173

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ignacy Dec, *Akademicka postługa myślenia.*
Uczelniane przemówienia i listy,
Wrocław 2006, ss. 654.

Twórczość intelektualna ks. prof. bpa Ignacego Deca jest bardzo różnorodna: obok prac naukowych z zakresu filozofii, możemy znaleźć pozycje typowo kaznodziejskie. Publikacja *Akademicka postługa myślenia* prezentuje jeszcze inną grupę twórczości – przemówienia i listy, jakie wygłosił ks. biskup w związku z pełnioną funkcją rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu w latach 1992–2004 (4 kadencje).

Zebrane teksty zostały już wcześniej opublikowane, między innymi w „Biuletynie Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu”, we „Wrocławskim Przeglądzie Teologicznym” oraz „Wrocławskich Wiadomościach Kościelnych”. Celem opublikowania ich w jednej pozycji książkowej było ułatwienie korzystania z nich i udostępnienie tekstów szerszej rzeszy czytelników, dla których powyższe periodyki kościelne są mniej dostępne.

Książka *Akademicka postługa myślenia* składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy zawiera 12 przemówień w związku z inauguracją roku akademickiego w kolejnych latach pracy ks. biskupa na stanowisku rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego. Głównym tematem przemówień inauguracyjnych jest problem miejsca teologii we współczesnym świecie. Chodzi tu o uznanie tej dziedziny za pełnoprawną dziedzinę nauki obok nauk przyrodniczych. Problem ten jest przedstawiany od strony negatywnej, czyli poprzez ukazywanie, jak teologia traktowana jest przez specjalistów innych dziedzin. Nauki przyrodnicze miały zastąpić teologię i filozofię, zgodnie z zasadą „dzieci zjadają swoją rodzicielkę”. Wyrugowanie teologii z grona dziedzin naukowych ma swoje konsekwencje dla struktury kształcenia uniwersyteckiego. Uczelnie wyższe przestały być placówkami, w których poszukuje się prawdy i przekazuje wartości, stawiają sobie bowiem cele bardziej użyteczne, pragmatyczne i doraźne. Jednakże do problemu miejsca teologii ks. biskup nie podchodzi tylko od strony negatywnej, próbuje bowiem ukazać pozytywną stronę zagadnienia, wyjaśniając, co teologia i filozofia mogą dać naukom przyrodniczym. W jednym ze swoich wystąpień cytuje wybitnego fizjologa niemieckiego Ernsta von Brücke, który stwierdził, że teologia jest taką panią, z którą współcześni naukowcy wstydzą się pokazywać publicznie, ale bez której nie potrafią żyć. A to dlatego, że jest ona sprzymierzeńcem na drodze do prawdy. Teologia jest przyjazną dziedziną

wiedzy – jak pisze ks. rektor – jest mądrością, która dopełnia wiedzę przyrodniczą. Ks. bp I. Dec wskazuje na zadania, jakie ma do spełnienia teologia: „Teologia uzbrojona w dobre narzędzie filozoficzne, zabezpieczające jej racjonalność, pokazuje nam przede wszystkim prawdę o człowieku, odsłania pełniejszy wymiar jego istnienia i działania, odkrywa sens jego życia. Teologia zajmuje się człowiekiem, ukazuje jego strukturę, godność i funkcjonowanie, które ma znamię moralności. (...) Przypomina nauce, że nie może ona jedynie zmierzać do przekształcania, do zmieniania świata dla ludzkich potrzeb, czasem przewrotnych, ale powinna także, a może przede wszystkim, zdążać do przekształcenia samego człowieka, czyniąc go po prostu lepszym”.

W przemówieniach inauguracyjnych ówczesny rektor wskazuje także na zagrożenia, jakie spotyka człowiek w dzisiejszym świecie, do których zalicza między innymi źle pojętą (w duchu skrajnego liberalizmu) wolność i postmodernizm. Zwracając uwagę na zagrożenia, jednocześnie podaje sposoby uniknięcia tych niebezpieczeństw, przez powrót do chrześcijańskiego sposobu myślenia i życia.

Drugi rozdział zawiera listy pasterskie do wiernych archidiecezji wrocławskiej, które zwyczajowo czytane są w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia i w drugi dzień Świąt Wielkanocnych (w sumie 22 listy). Prawie wszystkie listy mają jednakową konstrukcję. Składają się z dwóch części: pierwsza część to kazanie, które opiera się na tekstach biblijnych czytań mszalnych przypadających na dany dzień. Część ta kończy się odwołaniem do czasów obecnych, ukazując aktualność przekazu biblijnego, ten element nie jest jednak zbyt mocno rozbudowany. Rzeczą ciekawą jest, że ówczesny rektor potrafił w kolejnych latach z tych samych tekstów biblijnych przedstawić inny aspekt. W przypadku drugiego Święta Wielkanocnego jednego roku skoncentrował się na fałszywym świadectwie, na podstawie którego skazano św. Szczepana, w innym z kolei liście na fakcie, że św. Szczepana nie chciano słuchać. Tak więc autorowi tych tekstów udało się w kolejnych latach wydobywać inne elementy z bogactwa czytań biblijnych tak, że kolejne listy nie były powtórzeniem poprzednich. Druga, zwięzła część listu poświęcona była telegraficznemu przedstawieniu najważniejszych informacji dotyczących Papieskiego Wydziału Teologicznego. Kończyła się ona podziękowaniem za pomoc materialną i duchową, wraz z prośbą o dalsze wsparcie.

Trzeci rozdział zawiera pięć laudacji, ogłoszonych z okazji nadania tytułu *doctora honoris causa* wrocławskiej uczelni teologicznej. Tytuły te w tym okresie zostały przyznane ks. kard. H. Gulbinowiczowi, ks. kard. J. Ratzingerowi, ks. kard. A. Sodano, prof. J. Kmicie i prof. F. Ziajce.

Kolejny, czwarty rozdział zawiera 55 przemówień, wygłoszonych na sympozjach i sesjach naukowych. Są one zgrupowane w kilku częściach. Pierwsza prezentuje cztery przemówienia na sesjach naukowych, poświęconych encyklikom Jana Pawła II. Na sesjach naukowych zajmowano się następującymi encyklikami: *Veritatis splendor*, *Evangelium vitae*, *Fides et ratio* i *Ecclesia de Eucharistia*. Druga część zawiera 12 przemówień w czasie Wrocławskich Dni Duszpasterskich, w czasie których zajmowano się między innymi takimi problemami jak: rodzina we współczesnym świecie, odnowienie współczesnego społeczeństwa przez odnowę człowieka, problem reaktywowania Akcji Katolickiej. Trzecią część stanowi 16 przemówień wygłoszonych w czasie Forum Młodych, w których poruszone zostało między innymi zagadnienie świętości, kwestia dialogu w Kościele i dialogu Kościoła ze światem, problem etyka a medycyna, a także etyka w mediach. Kolejna część zawiera 17 przemówień, będących wprowadzeniem do sesji historycznych, poświęconych głównie historii Kościoła na Dolnym Śląsku w przeciągu jego tysiącletniego istnienia. W ostatniej części tego rozdziału znajduje się 6 przemówień, wygłoszonych z okazji różnych sesji naukowych, poświęconych między innymi następującym tematom: nauka a religia, ks. Aleksandr Zienkiewicz, przesłanie deklaracji *Dominus Iesus*, VII Dni Edyty Stein.

Piąty rozdział książki zawiera najwięcej przemówień (107). Wśród nich znajdują się przemówienia do hierarchów kościelnych, przemówienia do rektorów i nauczycieli akademickich, przemówienia na uroczystości rocznicowe i jubileuszowe pracowników naukowo-dydaktycznych, przemówienia do promowanych doktorów i absolwentów, przemówienia do młodzieży akademickiej duchownej i świeckiej, przemówienia podczas uroczystości jubileuszowych i rocznicowych różnych instytucji kościelnych oraz inne przemówienia okolicznościowe. Materiał zawarty w tej części zbioru oddaje klimat, jaki panuje na wrocławskiej uczelni, wynikający z dobrej relacji między grupami tworzącymi środowisko Papieskiego Wydziału Teologicznego. Wypowiedzi ówczesnego rektora cechuje ton szacunku i życzliwości dla gremium, do którego słowa były adresowane. Teksty te obrazują także relacje Wydziału z innymi uczelniami Wrocławia. Ostatni rozdział zawiera wybrane listy urzędowe rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego.

Książka *Akademicka postęga słowa* jest niewątpliwie cenną publikacją, ukazuje bowiem życie środowiska naukowego związanego z Ostrowem Tumskim. Stanowi więc bardzo ważny materiał źródłowy do badania działalności Papieskiego Wydziału Teologicznego w pierwszym okresie po transformacji ustrojowej. Środowisko związane z tą uczelnią żywo reagowało na to, co działo się

w Polsce i na świecie. Teksty przemówień nie mają jedynie wartości historycznej, albowiem problematyka w nich poruszana jest aktualna i taką pozostanie. Przykładowo problem relacji teologii do nauk przyrodniczych, problem etosu środowisk naukowych, problem wolności człowieka pojmowanej jako zadanie moralne – tematy te wracają w dyskusjach od wielu dziesięcioleci i prawdopodobnie będą interesowały uczonych i ludzi spoza środowisk naukowych.

Teksty przemówień oprócz tego, że przekazują pewne prawdy, ukazują także ich autora. Ówczesny rektor, ks. prof. bp I. Dec otrzymał bardzo dobrą formację metodologiczną w środowisku naukowym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, co ma swój wyraz w jasnej i logicznie ścisłej budowie omawianych tekstów. Uczy swoich słuchaczy myślenia nie tylko przez przekazywane treści, ale także przez zastosowaną formę. W wypowiedziach umieszczonych w niniejszej książce oprócz uczonego widać także duchownego, który również sercem związany jest z Kościołem i w takim duchu przeżywa swoje powołanie kapłańskie. Wypowiedzi ks. bpa I. Deca cechuje też duża doza ciepła, wynikająca z życzliwego stosunku do słuchaczy i do problemów dzisiejszego świata. Gdy mówi o różnych zagrożeniach dzisiejszego świata, robi to w sposób bardzo stonowany, wskazując sposób radzenia sobie z nimi, a jednocześnie nie demonizując ich.

Należy zwrócić także uwagę na minusy publikacji *Akademicka posługa myślenia*. Są one wprawdzie typu technicznego, edytorskiego i może nie każdy się z nimi zgodzi. Wydaje się, że zasadne byłoby umieszczenie w żywej paginie nie tylko numerów stron, ale także tytułu rozdziału, przy tak obszernej pozycji ułatwiłoby to lekturę. Łatwiej również byłoby korzystać z tak bogatego materiału, gdyby na końcu zbioru znalazł się indeks osób i indeks rzeczowy.

KS. RAFAŁ MASARCZYK SDS